

Втома проявляється в зменшенні сили м'язів, погіршенні координації рухів, в зростанні затрат енергії для виконання однієї і тієї ж роботи, у вповільненні рухових реакцій та обробки інформації, що у свою чергу може спричинити до травматизму або захворювань. Знання цих особливостей дозволять мінімізувати негативний вплив втоми на організм спортсменів. Опитування майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на відновлення здоров'я спортсменів, дозволило встановити, що майже половина з них (42,79%) на достатньому рівні володіють знаннями щодо перебігу розвитку втоми у спортсменів; 31,5% респондентів на частково достатньому рівні володіють такими знаннями; 16,58% опитаних студентів стверджують про недостатній рівень оволодіння такими знаннями; важко відповісти 9,14% опитаних студентів.

Висновки. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури та літератури з фізичної реабілітації з означеної проблеми та проведене анкетування студентів вищих навчальних закладів України свідчить, що когнітивний компонент у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів може бути представлений наступними характеристиками: сукупністю повних, глибоких, міцних і системних міждисциплінарних знань щодо збереження і відновлення здоров'я спортсменів; здатністю самостійно набувати нові знання, комбінувати їх і застосовувати в реальних ситуаціях, пов'язаних з прийняттям правильного рішення щодо профілактики та відновлення здоров'я спортсменів; інтелектуальними якостями особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виявленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Література

1. Byelikova N. O. *Pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do zdorov'yazberezhuval'noyi diyal'nosti: teoriya ta metodyka: monohrafiya [Preparation of the future specialists in physical rehabilitation in health savings activities: theory and methods: a monograph]* / Nataliya Oleksandrivna Byelikova. – К.: TOV «Kozari», 2012. – 584 s.
2. Romanyshyn M. Ya. *Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi do roboty iz sport-smenamy [Professional training in physical rehabilitation to work with athletes]: avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity»* / M. Ya. Romanyshyn. – Zhytomyr, 2009. – 20 s.
3. Сущенко Л. П. Особливості формування здібностей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах сучасної парадигми вищої фізкультурної освіти / Л. П. Сущенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова. – К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Випуск 3К1 (56) 15. – С. 347-350.
4. Gotlib J., Bialoszewski D., Cabak A., Barczyk K., Bauer A., Grzegorzczak J. *Wospriyatje fizjoterapia fachu studentow pierwszy roku polskich uniwersytetow rynych ohwiatowych orientacji.* – 2009. –Volume 9, Number 3 // <http://www.fizjoterapiapolska.pl/abstracted.php>.

Башавець Н.А.

Одеський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Одеса

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

У статті розглядаються проблеми інтенсивної перебудови окремих параметрів навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, зокрема тих, що посилюють їх професійно-педагогічну кваліфікацію, не порушуючи конструктивних напрацювань минулого. Визначається потреба суттєвого оновлення змісту, форм, методів, засобів і прийомів навчання, яке дасть змогу підвищити якість педагогічної кваліфікації випускників та її суперечність з відсутністю обґрунтованих і експериментально перевірених організаційно-педагогічних умов модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання.

Ключові слова: майбутні фахівці з фізичного виховання, модернізація, професійно-педагогічна підготовка, педагогічні умови.

Башавець Наталья Андреевна *Постановка проблемы модернизации профессионально-педагогической подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию: противоречия и перспективы решения.* В статье рассматриваются проблемы интенсивной перестройки отдельных параметров обучения будущих специалистов физического воспитания и спорта, в частности тех, что усиливают их профессионально-педагогическую квалификацию, не нарушая конструктивных наработок прошлого. Определяется потребность существенного обновления содержания, форм, методов, средств и приемов обучения, которое позволит повысить качество педагогической квалификации выпускников и ее противоречие с отсутствием обоснованных и экспериментально проверенных организационно-педагогических условий модернизации профессионально-педагогической подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию.

Ключевые слова: будущие специалисты по физическому воспитанию, модернизация, профессионально-педагогическая подготовка, педагогические условия.

Bashavets Nataliya Andriyivna *Statement of the issue of modernization of professional pedagogical training of future specialists in physical education: contradictions and prospects of solution*

The article analyzes the issue of intensive reconstruction of some parameters of training future specialists in physical education and sports, in particular those reinforcing their professional pedagogical qualification without destroying constructive groundwork of the past. We

state the demand for essential renovation of educational contents, forms, methods and techniques, which enables improving the quality of pedagogical qualification of graduate students and eliminate contradictions arising due to the absence of grounded and experimentally verified organizational pedagogical conditions of modernization of professional pedagogical training of future specialists in physical education.

We establish the fact that young graduates of physical education faculties demonstrate a low level of pedagogical capabilities and techniques, superficial abilities of projecting and building future professional activity on the reflexive basis, using educational environment in terms of self-education, self-upbringing and self-improving.

There have been determined five conditions of modernization of professional pedagogical training of future specialists in physical education which are as follows: reinforcing the accents of teaching disciplines of psychological, pedagogical and professional orientation in class work pursuing informational and motivational objectives via providing problematic and mobile character of education; expansion of technological tools of teaching professional disciplines by means of network informational communicational environment considering students' typical IT-habits; stimulating mind activity in the process of scientific research work; systematic reproduction of essential features of physical culture lessons in all kinds of professional and quasiprofessional pedagogical practice; gradual adaptation for specific conditions of pedagogical activity of physical education teacher via a systematic introduction of special exercises of artistic, rhetoric and kinesthetic orientation.

Key words: future specialists in physical education, modernization, professional pedagogical training, pedagogical conditions.

Постановка проблеми. Сучасні реформи в системі вищої освіти ставлять на порядок денний проблему збереження кращих моделей підготовки професіоналів різних галузей в умовах академічної свободи та детермінують упровадження перспективних інновацій, які дають змогу швидко покращити ситуацію, в тому числі в сфері вищої фізкультурної освіти.

При цьому вчені (А. Сватъєв, А. Суцєнко, Л. Суцєнко, О. Тимошенко, Б. Шиян) вбачають більш конкретизовану сутність такого реформування в закладенні основи для інтенсивної перебудови окремих параметрів навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, зокрема тих, що посилюють їх професійно-педагогічну кваліфікацію, не порушуючи конструктивних напрацювань минулого. В таких умовах виникає гостра необхідність переосмислення цільових настанов професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту відповідно адекватним уявленням про професійну діяльність студентів – учителів фізкультури, насиченості їх освітньої, виховної та розвивальної складової.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що незважаючи на достатню кількість досліджень із цього напрямку, вони надто повільно впроваджуються в практику професійно-педагогічної підготовки, а молоді фахівці з фізичного виховання демонструють низький рівень педагогічних здібностей, поверхову здатність проектувати й будувати майбутню професійну діяльність на рефлексивній основі, не вміють корисно застосовувати освітнє середовище в ракурсі самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення, погано володіють ІТ-технологіями та іноземною мовою.

Зазначені недоліки, відсутність затверджених державних стандартів, декларація академічної свободи вишів тощо – усе це свідчить про можливість та необхідність переосмислення окремих параметрів підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання.

Вказана проблема обумовлена існуючими суперечностями між:

– необхідністю суттєвого оновлення змісту, форм, методів, засобів і прийомів навчання та відсутністю обґрунтованих і експериментально перевірених педагогічних умов модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання;

– конкретним змістом майбутньої професійно-педагогічної діяльності фахівців з фізичного виховання, який вимагає вияву комплексу мотиваційних і фахових властивостей у реальних професійних педагогічних ситуаціях та відокремленим характером пріоритетів фахової підготовки в зазначеному контексті.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Аналіз існуючої нормативно-правової бази (Закон України “Про вищу освіту” (2014 р.), Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (2015 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.)), вивчення наукових праць відомих фахівців з теорії і методики професійної освіти свідчить про наявність надійних теоретико-методологічних засад, змістовою основою яких є особистісно-зорієнтована та компетентнісна освітні парадигми розвитку майбутніх професіоналів, що нині є пріоритетними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання видатні науковці досліджували з різних ракурсів та позицій: Л. Суцєнко (теоретико-методичні основи професійної підготовки), О. Аксьонової (узагальнення кращого педагогічного досвіду вчителів фізичного виховання), А. Коноха, І. Ляхової (модульно-рейтингова технологія організації професійної підготовки майбутніх учителів), Г. Генсерук, Л. Іванової, Г. Кондрацької, В. Папучі [2] (підготовка до виконання окремих функцій у межах професійно-педагогічної діяльності); Л. Головатої, Р. Карпюка (формування комунікативних умінь); В. Величко, В. Мазіна, Г. Михайлишин (формування особистісних якостей, які забезпечують результативність педагогічної діяльності), С. Табінської [3], С. Bouchard [4], E. Franke [5] (модернізація вищої освіти майбутніх фахівців з фізичного виховання) тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Зазначена стаття має за мету спробу виокремити найкращі позиції в системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання України та зарубіжжя та пошук оптимального варіанту виходячи з сучасних реалій.

Новизна статті визначається пошуком теоретичного вирішення проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання, розгляд суперечностей та існуючих перспектив.

Методологічне або загальнонаукове значення полягає у охопленні трьох взаємопов'язаних концептів: методологічного, теоретичного та технологічного.

Методологічний концепт ґрунтується на вивченні теоретико-методологічних засад побудови ефективних освітніх процесів.

Теоретичний концепт дослідження пов'язано з визначенням його термінологічної основи.

Технологічний концепт дослідження ґрунтується на виявленні відповідних організаційно-педагогічних умов.

Викладення основного матеріалу. На підставі вивчення різних підходів дослідників до проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання нами визначено її теоретичні підвалини в педагогічній системі відповідних вищих навчальних закладів, які відсутні в американській та європейській системі підготовки зазначених фахівців, у яких академічні свободи студентів у навчанні та спорті, великі можливості завдяки насиченості матеріально-технічної бази вишу, гнучка система фінансування, меценатства й спонсорства, підтримувальне ставлення до спортивної діяльності студентів, пошана з боку соціальних інститутів, опора на самостійну роботу, мобільність та індивідуальну, а не шаблонну траєкторію здобуття освіти.

В Європі більшість університетів й інститутів фізичної культури об'єднано в мережу вищих навчальних закладів, яка визнана Європейською комісією. Пріоритетом у діяльності Європейської мережі спортивних наук у вищій освіті (ENSSHE) є досягнення узгодження в організації освітніх програм, які найбільше відповідають потребам ринку робочої сили в Європейському Союзі. Навчальні плани вищих навчальних закладів зарубіжних країн, характерною особливістю яких є варіативність, містять три типи курсів – обов'язкові, частково за вибором, повністю за вибором. Здобуття фізкультурної освіти є достатньо престижною. Інститути здійснюють базову й додаткову професійну освіту, підготовку тренерів для клубів і спортивних товариств, центрів підготовки спортсменів, розробляють оздоровчо-рекреативні програми для шкіл, проводять курси для інструкторів фітнесу, спеціальних груп [1].

Здобуття фізкультурної освіти в Україні не є престижною для сучасної молоді людини, це пов'язано з низьким рівнем оплати та соціального статусу викладача в суспільстві, складним характером самої професійно-педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання (робота в різних погодних та матеріально-технічних умовах, постійний контроль за фізичним та психічним станом учнів, за їх руховою активністю, технікою безпеки, робота з різновіковим контингентом учнів, велике фізичне і психоемоційне навантаження самого викладача, відсутність кімнат для відпочинку, необхідність постійно підтримувати власну «спортивну форму», що вимагає багато розумових, фізичних та психоемоційних зусиль, які не під силу кожному фахівцю цієї галузі та призводить до розчарування у цій професії.

Вказане потребує на державному рівні підтримання престижу професії відповідною заробітною платнею, створення умов для кар'єрного зросту, заохочення за участь у відповідних конкурсах, мастер-класах, за науково-дослідну роботу, а також необхідність суттєвого перегляду існуючої освітньої підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, враховуючи значний освітній, виховний, оздоровчий та розвивальний потенціал професії, а також нові потреби суспільства щодо якості організації педагогічної взаємодії на уроках фізичного виховання та в позаурочний час.

Отже, професійна готовність майбутнього фахівця фізичного виховання, як результат професійної підготовки, виступає як цілісний стан особистості, що виражає якісні характеристики її професійної та соціальної позиції, іміджу, психоемоційної усталеності, культури, рівня оволодіння професійно-педагогічними компетенціями.

Результати діагностування студентів 4 курсу Інституту фізичної культури та реабілітації Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського щодо їх підготовленості до професійно-педагогічної діяльності показали, що на низькому рівні зафіксовано 40,3% студентів, задовільний рівень продемонстрували 22,9% респондентів, достатній рівень виявився властивим 18,7%, а високий рівень - зафіксовано у 18,1% студентів. Результати анкетування та тестування рівня професійних знань студентів виявили, що у більшості студентів відсутнє прагнення до професійного самовдосконалення, велика кількість студентів переоцінює рівень розвитку своїх педагогічно значущих якостей, переважній кількості майбутніх фахівців фізичного виховання властива недостатня впевненість у налагодженні комунікаційних зв'язків з учнями, їх батьками та адміністрацією закладу; невміння будувати спілкування, низький рівень уміння висловлювати свої думки; низький рівень здатності конструктивно вирішувати складні педагогічні ситуації. Зафіксовано середній творчий потенціал; середній рівень розвитку вольової саморегуляції та володіння організаційними здібностями.

Проаналізувавши здобутки видатних державних та закордонних науковців нами визначено п'ять організаційно-педагогічних умов модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання, а саме: є зміщення акцентів викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійного зорієнтованого напрямку аудиторної роботи з інформувальних на мотивувальні цілі шляхом підвищення проблемності та мобільності навчання; розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища, що, враховуючи типові ІТ-звички студентів; стимулювання розумової діяльності в процесі науково-дослідної та пошукової роботи; системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик; поступова адаптація до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання через системне запровадження спеціальних вправ артистичної, риторичної та кінестетичної спрямованості.

Першою умовою модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання є зміщення акцентів викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійного зорієнтованого напрямку аудиторної роботи з інформувальних на мотивувальні цілі шляхом підвищення проблемності та мобільності навчання.

Існуючі методи, форми, прийоми і принципів побудови педагогічної взаємодії викладача і студента є застарілими і потребують трансформації та сконцентрованості на мотиваційній сфері та активізації самостійної пізнавальної роботи студентів, стимулюванні їх професійного самовираження й самореалізації. Умовно кажучи, викладач має не дати студентам вилловлену рибу, а роздати їм вудочки.

Другою умовою модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання визначено розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища, що, враховуючи типові ІТ-звички студентів.

Зазначена умова значно розширює технологічний інструментарій викладання професійно-орієнтованих дисциплін

засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища. Крім того це дозволяє самостійний пошук студентами інформації на веб-сторінках та створення власних, перегляд творчих продуктів для веб-глядачів (лекцій, мастер-класів тощо), використання електронної пошти студентами, робота через особисту сторінку викладача або безпосередньо, а також робота з каталогами літератури різних бібліотек.

Третя умова – стимулювання розумової діяльності в процесі науково-дослідної та пошукової роботи.

Зазначена умова, допоможе студенту краще зрозуміти існуючі технології педагогічного процесу, усвідомлювати себе в майбутній професійній діяльності, захопитися цією справою, бути рушійною силою освітнього процесу.

Четверта умова – системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик. Зазначена умова, допоможе підготуватися не тільки теоретико-методично, а й практично до майбутнього досконалого виконання своїх специфічних, професійних функцій, покращити рівень організаційних здібностей, знизити особистісну тривожність у ролі викладача тощо.

П'ятою організаційно-педагогічною умовою є поступова адаптація до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання через системне запровадження спеціальних вправ артистичної, риторичної та кінестетичної спрямованості.

Саме артистичні, риторичні та кінестетичні навички допоможуть студенту комфортно відчувати себе у майбутній професійній діяльності бути більш впевненим у налагодженні комунікаційних зв'язків з учнями, їх батьками та адміністрацією закладу, покращити рівень володіння вербальними та невербальними засобами, прищепити любов учнів до рухової діяльності та захопити їх будь-яким видом фізкультурно-оздоровчої спрямованості чи спорту.

Головні висновки. Професійна підготовка майбутнього фахівця фізичного виховання у вищій педагогічній школі являє собою процес становлення його особистості, формування компетентності, професійних компетенцій, що виступають передумовою успішної майбутньої професійної діяльності у сучасних умовах. Її змістовою основою має бути особистісно-зорієнтована та компетентнісна освітні парадигми розвитку майбутніх професіоналів. Цей процес вимагає модернізації української професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання до американської та європейській системі підготовки зазначених фахівців.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані науковцями для подальшого пошуку шляхів модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та вдосконалення відповідної моделі підготовки.

Література

1. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Європі й Україні / І. Б. Гринченко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія «Педагогіка і психологія». Зб. Статей. Випуск 35. Частина 2. Ялта: РВВ КГУ, 2012. – С. 176–184.

2. Папуча В. М. Стан та перспективи формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки / В. М. Папуча // Наука і вища освіта: тези доповідей учасників XVIII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених (м. Запоріжжя, 22–23 квітня 2010 р.): у 4 т. / Класичний приватний університет. – Запоріжжя: КПУ, 2010. – Т. 4. – С. 230.

3. Табинская С. А. Модернизация профессионально-педагогической подготовки будущих учителей физического воспитания – как стратегический шаг возрождения сферы физической культуры в условиях глобализационной неопределённости / С. А. Табинская // Гуманитарные науки в современном мире: материалы VI Международной научно-практической Интернет-конференции 30 ноября – 10 декабря 2013 / под общ. ред. М. А. Литовченко. – Тамбов: Изд-во ИП Чеснокова А. В., 2014. – С. 65–67.

4. Bouchard, C. Physical activity, fitness and health: The model and key concepts. // C. Bouchard, R.J. Shephard, T. Stephens (eds.) Physical activity, fitness and health: International proceedings and consensus statement. – Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, 1994. – 380p.

5. Franke E. School physical education as a promoter of sport for all among the population: Paper to World Congress on Sport for all. Tampere, Finland, June 4-7, 1990. Osnabruck: Univ. of Osnabruck, 1990. – 100 p.

Безкопильний О.О.

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького місто Черкаси**

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті підкреслено, що застосування акмеологічного підходу в сучасній системі вищої фізкультурної освіти дозволить забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювання творчого потенціалу, визначення та ефективне використання особистісних ресурсів для досягнення успіху в професійній діяльності, пов'язаній зі здоров'язбереженням учнів основної школи. Метою реалізації акмеологічного підходу є здійснення акмеолого-педагогічних впливів на студентів з тим, щоб у них сформувалася акмеологічна спрямованість особистості як базова властивість і найважливіший показник професіоналізму. Теоретичний аналіз літератури показав, що акмеологія як комплексна та інтеграційна наука, об'єктом якої є людина в динаміці її розвитку і становлення, досліджує закономірності та чинники самореалізації творчого потенціалу особистості та шляхи досягнення освітніх і професійних вершин. Впровадження цього підходу в сучасну систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури повинно сприяти формуванню кваліфікованих, компетентних і конкурентоспроможних учителів фізичної культури.

Ключові слова: акмеологічний підхід, підготовка, майбутні вчителі з фізичної культури, здоров'язбережувальна діяльність, основна школа.